

EŞLEŞEN ŞEHİRLER GELİŞEN EKONOMİLER

HAZIRLAYAN:
DR. İBRAHİM ÇELEBİ
HİBE YÖNETİM UZMANI
TÜRKİYE VE AB ARASINDA ŞEHİR EŞLEŞTİRME PROGRAMI

Dışişleri Bakanlığı AB Başkanlığı koordinasyonunda Türkiye Belediyeler Birliği, Vilayetler Birliği ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü'nün işbirliğinde uygulanan TWIN Projesi, Türkiye ile Avrupa Birliği'ne üye ülkeler arasında yerel yönetimler vasıtasıyla bilgi ve deneyim paylaşımını sağlayan kalıcı köprüler kurmayı amaçlıyor.

Twin

Şehir Eşleştirme Programı

Birleşmiş Milletlerin Dünya Kentleşme Beklentileri 2018 yılı Raporu'na¹ göre, toplam nüfusun yüzde 55'ine tekabül eden şehirlerin nüfusunun, 2050 yılına gelindiğinde yüzde 68'ine ulaşacağı öngörülmüştür. Bu öngörünün temelinde kuşkusuz şehirlerin sahip olduğu üstünlükler ve fırsatlar yatıyor. Gelişmiş eğitim, sağlık ve alt yapı hizmetleri ile sosyal ve kültürel faaliyetlere hızlı ve kolay erişimi; ticaret, ulaşım ve kamu ağlarına yakınlığı bu üstünlükler arasında saymak mümkün. Aynı zamanda şehirler, iyi yetişmiş işgücü ve yüksek iş yoğunluğu ile girişimcilik ve teknolojik yeniliklerin gelişmeye açık olduğu ve alternatif iş imkânlarının ortaya çıktığı alanlar...

Mevcut üstünlüklerini korumaları ve artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için şehirlerin ekonomiden kültüre, eğitimden sağlığa her alanda büyümeleleri ve kapasitelerini artırmaları gerekiyor. Mevcut koşullar altında, şehirlerin bu tür

gereksinimleri karşılayabilmesi ve öngörülen değişimlere uyumu, sahip oldukları karşılaştırmalı üstünlükler çerçevesinde geliştirebilecekleri ekonomilerine ve bunun güçlü bir aracı olan yeni ticari işbirliklerine dayanıyor. Şehir eşleştirme de farklı deneyimlerin paylaşılmasına imkân tanınması ve sürdürülebilir işbirliği fırsatları sunması nedeniyle önemli mekanizmalardan birisi olarak karşımıza çıkıyor.

Neden şehir eşleştirme?

Şehir eşleştirmenin günümüzdeki uygulamalarına geçmeden önce kavrama ilişkin geçmişteki bazı örneklerle ve uygulamanın esasları ile sağladığı temel faydalara değinmekte yarar var. Şehir eşleştirmeyi, ilk örneğinin 836 yılında Alman şehri Paderborn ile Fransız şehri Le Mans arasında kurulan kardeş şehir bağı olduğu bilinen kardeş şehircilik uygulamasının farklı bir kavramla devam etmesi olarak nitelendirebiliriz. Literatürde, "Belediyele-

rin kendi çıkarlarını uluslararası düzeyde tanımlamak ve korumak adına attıkları ilk adım" olarak tanımlanan bu kavram, özünde savaşın yol açtığı toplumsal ve ekonomik sorunların hafifletilmesi, barışın ve diplomasinin tesisi için Avrupa halklarını bir araya getirmenin önemli bir aracı olarak ortaya çıktı ve yaygınlaştı. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında barışa, uzlaşmaya, diplomasiye ve savaşın sebep olduğu ekonomik yıkımın giderilmesine dönük ihtiyaçlarını, eğitim, kültür ve ekonomi alanlarında kurulan bağlar aracılığıyla gidermeyi hedefleyen Batı Avrupa devletleri, bu hedefin gerçekleştirilmesi amacıyla şehir eşleştirme uygulamalarından yararlandı. Böylelikle kültürel ve ekonomik konularda resmi ilişki kurma aracı olarak şehir eşleştirme, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'dan başlayarak dünyaya hızla yayıldı.

Tüm dünyada uygulama alanı bulan şehir eşleştirmeler aracılığıyla esasen,

farklı ülkelerdeki şehirler arasında bağlar kurularak, kültürel ve ekonomik etkileşim yaratılmaya çalışıldı. Böylece deneyimlerin paylaşımı, bilgi alışverişi, ekonomik ve sosyal kalkınma, belediyelerin hizmet kalitelerinin artırılması gibi ortak konularda farklı bakış açılarından yararlanılması ve örtüşen hedeflere dayalı uzun vadeli projelerin uygulanması mümkün oldu.

Sunduğu bu imkânlar nedeniyle şehir eşleştirme uygulamalarına, Avrupa Ekonomik Topluluğu'ndan Avrupa Birliği'ne geçiş sürecinde ve sonraki dönemlerde de sıklıkla başvurulduğunu görüyoruz. Avrupa Birliği üyesi ülkeler, kendi aralarındaki ve özellikle aday ülkelerle olan kültürel ve ekonomik bağlarını güçlendirmek ve yerel düzeyin sürece daha etkin katılımını sağlamak amaçlarıyla şehir eşleştirme uygulamalarından yararlanıyor. Elbette şehirler eşleşirken finansmana, siyasi ilgiye ve kamu desteğine ihtiyaç duyulmakta; kültürel farklılıklar, dil ve hedeflerin uyumsuzluğu gibi sorunlarla karşılaşmakta; ancak, şehir eşleştirmenin Avrupa'nın barışçıl kalkınmasına ve yeni ülkelerin Avrupa Birliği'ne başarılı bir şekilde entegrasyonuna önemli katkılarda bulunduğu da apaçık ortada. Bu doğrultuda şehir eşleştirme olgusunun, ortaya çıkmasına sebep olan ihtiyaçları karşıladığını ve hedeflerini büyük ölçüde gerçekleştirdiğini görüyoruz².

Şehir eşleştirme çalışmalarını hızlandırıyor

Ülkemizde 1960'lı yıllarda başlayan şehir eşleştirme çalışmalarının özellikle 2000'li yıllarda hızlanmaya başladığı görülüyor. Şehirlerimizin dünyanın farklı bölgelerinde bin 800'e yakın kardeş şehri bulunmakta ve bu şehirlerin yaklaşık yüzde

Osmaniye Ticaret ve Sanayi Odası, Sofya Ticaret Odası ile "Kardeş Oda Ön Protokolü" imzalandı.

35'ini AB ülkelerindeki şehirler oluşturmakta. Şehir eşleştirmenin temel aktörü konumunda olan belediyelerimizin, yurt dışındaki kardeş şehirleri ile gerçekleştirdiği faaliyetler alanlarına göre gruplandırıldığında sırasıyla kültür, sanat, spor ve sosyal sorumluluk faaliyetlerinin öne çıktığı görülmekte. Şehir eşleştirme uygulamaları kapsamında öne çıkan bu faaliyetlerin yanı sıra ekonomik etkileşimin de hedeflendiğini belirtmiştik. Zira bu doğrultuda yapılan ekonomik düzenlemeler ülke ekonomilerine yerel ve ulusal düzeyde katkı sunuyor.

Ticaret ve Sanayi Odalarından tam destek

Konuya ilişkin yapılan araştırmalar, sonuç odaklı eşleşmelerin şehirlerin eko-

nomik büyümesine destek olduğunu; işgücünün ve işletmelerin daha elverişli piyasalara erişimini kolaylaştırması nedeniyle verimlilik artışını teşvik ettiğini gösteriyor.

Bu bağlamda, eşleşen şehirlerdeki Ticaret ve Sanayi Odalarının işbirliği, beklenen olumlu ekonomik sonuçların alınmasında büyük önem taşıyor. Nitekim bu tür yerel Odalar arasında kurulan işbirlikleri, ticaretin gelişmesini mümkün kılan güven çerçevesini oluşturarak, şehirlerin ekonomik ilişkilerini karşılıklı olarak geliştirebilmesinde kilit rol oynuyor. Bu rolün iyi kavranabilmesi için belirli hususların gözetilmesinde yarar var. Eşleşen şehirlerin kentleşme düzeyleri, ekonomilerin sektörel dağılımı, karşılıklı ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçlar arası uyum ve tamamlayıcılık gibi faktörler, eşleşmelerin ekonomi üzerindeki olumlu etkilerini ve neticede Ticaret ve Sanayi Odaları arasında kurulan işbirliklerinin niteliğini belirliyor. Belediyelerin desteğiyle uygulanan şehir eşleştirme projeleri de verimli ve sürdürülebilir işbirliklerinin kurulabilmesi açısından oldukça önem arz ediyor.

Türkiye ve AB arasında şehir eşleştirme projesi

Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA II) kapsamında finanse edilen "Türkiye ve

Türkiye ve Avrupa Birliği Arasında Şehir Eşleştirme Projesi yapısı itibarı ile yenilikçi bir örnek teşkil ediyor.

Avrupa Birliği Arasında Şehir Eşleştirme" (TWIN) Projesi, yapısı itibarı ile yenilikçi bir örnek teşkil ediyor.

Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı'nın koordinasyonunda; Türkiye Belediyeler Birliği, Vilayetler Birliği ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü'nün işbirliğinde uygulanan TWIN Projesi, Türkiye ile Avrupa Birliği'ne üye ülkeler arasında yerel yönetimler vasıtasıyla bilgi ve deneyim paylaşımını sağlayan kalıcı köprüler kurmayı amaçlıyor.

Geleneksel "kardeş şehir" yaklaşımında karşılaşılan sorunların üstesinden gelinmesini, tematik ve sürdürülebilir şehir eşleştirmelerinin oluşturulmasını ve bu sürecin AB'ye katılım süreci ile ilişkilendirilmesini destekleyerek yeni bir yaklaşım ve güçlü dayanaklar getirmeyi başaran bu proje kapsamında, Türkiye ve Avrupa Birliği'nden yerel yönetimleri ve paydaşları öncelikli temalar çevresinde buluşturan 23 hibe projesine 2.6 milyon Euro tutarında hibe desteği veriliyor.

12 AB üyesi ülkeden yerel yönetimler ile işbirliği yapılıyor

Türkiye'nin 19 farklı ilinden büyükşehir, il ve ilçe belediyeleri ile valiliklerin ve kaymakamlıkların "faydalanıcısı" olduğu 23 hibe projesi; Almanya, Bulgaristan, İspan-

Suluova Ticaret ve Sanayi Odası ile Letonya Ticaret ve Sanayi Odası arasında "İşbirliği Anlaşması" yapıldı.

ya, İtalya, Letonya, Litvanya, Macaristan, Polonya, Romanya, Portekiz, Slovenya ve Yunanistan'da bulunan şehirlerle bağlar kurulmasını sağlamıştır. Hibe projeleri; çevre, enerji, iklim değişikliğiyle mücadele, akıllı ve afetlere karşı dirençli şehirler, geri dönüşüm, sürdürülebilir turizm, gençlik ve spor, kültür, göç yönetimi ve kırsal kalkınma gibi tematik alanlara odaklanıyor. Uygulanan projeler, şehir eşleştirme alanındaki en güncel ve en kapsamlı deneyimler olmaları ve sergiledikleri başarılar nedeniyle, devam projelerinin ve yeni hibe programlarının başlatılmasını haklı kılabilecek güçlü dayanaklar oluşturmuş bulunuyor. Türkiye ve AB ülkelerinden Ticaret ve Sanayi Odaları, kalkınma ajansları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları da eş-faydalanıcı olarak bu kapsamda yürütülen çalışmalara katılıyor.

TWIN Projesi kapsamında gerçekleştirilen eşleştirmelerin Ticaret ve Sanayi Oda-

Bir başka örnek ise Suluova Ticaret ve Sanayi Odası ile Letonya Ticaret ve Sanayi Odası arasında yapılan "İşbirliği Anlaşması." Suluova Kaymakamlığı'nın, Letonya'dan Daugavpils Belediyesi ile eşleşerek; çevre koruma ve atık yönetimi alanlarında kapasite geliştirmeyi ve sürdürülebilir ortaklıklar kurmayı hedeflediği şehir eşleştirme projesi kapsamında imzalanan bu anlaşma da Odalarımızın eşleşme süreçlerinde oynadıkları aktif rollere ilişkin verilebilecek güncel örnekler arasında yer alıyor. İmzalanan protokollerin ve anlaşmaların genel çerçevesini ise eşleşmelerin yarattığı sinerjinin ekonomik işbirliği, sanayi, ticaret, ortak projelerin geliştirilmesi ve üyeler arası olası uyumsuzlukların çözümü gibi alanlarda da eşitlik ve karşılıklı yarar ilkelerine uygun bir biçimde sürdürülmesi ve geliştirilmesi oluşturuyor.

"İnternet Tabanlı Şehir Eşleştirme Aracı" hazırlandı

TWIN Projesi aracılığıyla edinilen bu kazanımlar geleceğe dönük benzer adımları teşvik ederken, bir yandan da Odalarımızın girişimlerini destekliyor.

Geleceğe dönük bu olumlu beklentiler ışığında, eşleşmeleri kolaylaştırmak amacıyla TWIN Projesi kapsamında www.yereldeab.org.tr/twin adresinden erişilebilen "İnter-

net Tabanlı Şehir Eşleştirme Aracı" hazırlandı. Yerel yönetimler/şehirler hakkında birçok veri sunan bu araca, şehir eşleştirme çalışmalarının daha etkin yürütülebilmesi için bir kılavuz niteliği taşıyan "Etkili Şehir Eşleştirme Yöntemi için Yol Haritası" eşlik ediyor.

TWIN Projesi'nin sağladığı ivmeyle, AB Başkanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü, Türkiye Belediyeler Birliği ve Vilayetler Birliği ile bu konuda önemli işlevleri olan bölgesel belediye birliklerinin; yerel diplomasinin ve şehir eşleştirme çalışmalarının daha güçlü temellere oturtulması ve sürdürülebilirliklerinin sağlanması konularındaki öncü ve yol gösterici rollerinin önümüzdeki yıllarda daha da güçlendirileceği görülüyor.

Bu süreçte ekonomik kazanımlarımızın artırılması ise başta Ticaret ve Sanayi Odaları olmak üzere, dış ticaretimizin gelişimine aracılık eden proaktif meslek odalarımıza bağlı.

(1) Birleşmiş Milletler (2018) Dünya Kentleşme Beklentileri Raporu (World Urbanization Prospects, The 2018 Revision): Rapora erişim için bkz. <https://population.un.org/wup/Publications/Files/WUP2018-Report.pdf>

(2) Şehir eşleştirmeyi diğer iletişim ve iş birliği çalışmalarından ayıran en temel özellik, uzun dönemli bir bakış açısı içermesidir. Bu nedenle, şehir eşleştirmenin diğer kısa ve orta dönemli iş birliklerinden farklı olarak daha kapsamlı biçimde tanımlanmış üst düzey hedefleri olması gerekir.

ları işbirlikleriyle geliştirilmesine yönelik girişimlere baktığımızda, bazı Odalarımızın bu süreçte aktif rol aldıklarını görüyoruz.

Örneğin, Osmaniye Valiliği ile Sofya Belediyesi'nin; yerel yönetimler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları arasında ortaklıklar geliştirerek, bu kuruluşların sosyal kalkınmaya yönelik mali araç ve girişimlerden yararlanma kapasitelerini artırmaya odaklanan şehir eşleştirme projesine, Osmaniye Ticaret ve Sanayi Odası da dâhil oluyor ve Sofya Ticaret Odası ile bir "Kardeş Oda Ön Protokolü" imzalıyor.

Tavşanlı Kaymakamlığı'nın Bulgaristan'dan Kirkovo Belediyesi ile uyguladığı ve yerel yönetimlerin rollerini güçlendirerek sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılmasına katkı sunmayı hedeflediği şehir eşleştirme projesine, Tavşanlı Ticaret ve Sanayi Odası katılarak, Haskovo ve Kardzhali Ticaret ve Sanayi Odaları ile "Kardeş Oda Anlaşması" imzalıyor.

Tavşanlı Ticaret ve Sanayi Odası, Haskovo ve Kardzhali Ticaret ve Sanayi Odaları ile "Kardeş Oda Anlaşması" imzaladı.